

Mozdulni!

A kármelyik életkorba kerül az ember, lakásnyavalya itt mindig van.

Ne beszéljünk most azokról, akiknek nincs lakásuk, bárha tudjuk, lakni – kell. Azokról se, akiknek van ugyan lakásuk, de rossz. Nem tárgyunk a lakás-kölcsön-szerződés egyoldalú módosítása, minek folytán „az ön bankja”, az OTP, piaci kamattal ijesztget. Az „üzemeltetési” díjak elképesztő méretű emelkedése okán kifizethetlenné vált kéglük lakóit szintén hagyjuk bizonytalan sorsukra, és a lakásfoglalók körében dívó lakatoldási módzatokkal se foglalkozunk.

Csak a rabszolgáorssal.

Vegyük, hogy roppant előnyös állásajánlatot kap X, ragyognak a perspektívák, kíváloak a szakmai és anyagi kondíciók, csak az a bibi, hogy a vágyott állás – másutt van. Faluban, kisvárosban, fővárosban, nagyvárosban, az teljesen mindegy. Az állás elérhetetlen, mert X nem bír a közelébe költözni.

Így volt ez majdnem mindig minálunk, kivéve azokat a néhány évet, amikor szürrealista politikai álmok teremtettek némi mozgást. A kitelepítettek lakásaiba költözhetett a suszterből lett gyárigazgató, vagy a vasbeton lakótelepek kalickáiba a vidékről városba vándorló serege. Állam bácsi ajándékát persze – azóta nagyon tudjuk – többször is megfizettük mindannyian. Igaz, a lakásunk még mindig nem a miénk igazából, mert egyáltalán nem azt csinálunk vele, amit akarunk. Mivel a valahol-lakás ára nem volt – és most sincs – a bérekben, engesztelhetlenül oda vagyunk kötözve a helyhez, ahol lakunk.

Bámulunk esténként nyugati filmeket, amelyekben fölkerekedik a család, az ingóságokat teherautóra pakolják, és elindulnak szerencsét próbálni – máshová. Egész iparágak élnek meg abból, hogy valakik mindig költöznek. A társadalom mobil, merthogy ilyen a természete. Minálunk is ilyen – lenne.

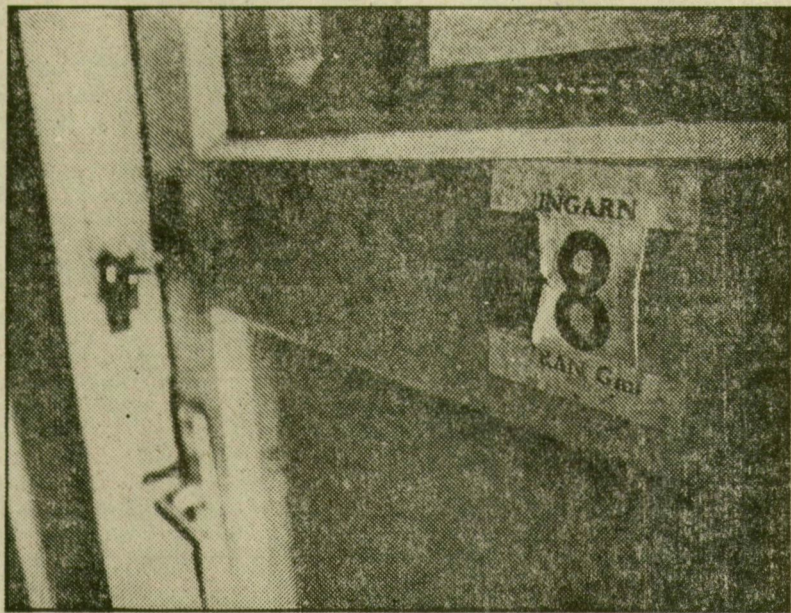
Am, ha engedték volna érvényesülni a természetét, egyedeket nemigen lehetett volna olyan jól kézben tartani, ellenőrizni, a kiszolgáltatottságukkal visszaélni. Szerencsénkre kimondatott, hogy ennek vége. A baj csak az, hogy *változó dolgok szíre-szóra nem változnak*. Ellehetetlenedett viszonyaink között hajlunk igazat adni az enyhén cinikus aranyköpésnek: *nem a diktatúra az igazán rossz, hanem amit maga után hagy*. Megterhelőbb nexust, mint egy rendszerváltás és egy gazdasági csőd ölelkezését – nehezen tudnak elképzelni a társadalomtudorok.

Riasztó csödeljárás indul az ember vállalatánál, de nem állhat odébb, menőbb céghez, mert – lakni kell. A csere ritka, mint a fehér holló, eladni kereslet híján alig lehet, építeni – uramatyám! a gondolattól is jön az infarktus.

A tömeges röghözkötöttség fékezi a piaci viszonyok alakulását; piac, gazdasági föllendülés nélkül nehéz elképzelni, hogy oldódjék a helyhezkötöttség. Ez is egyike *ördögi köreinknek*. Megszenvedjük, mire ki lehet törni belőle – de van-e más választásunk?

Hogy merre van a kifelé, azt nem kunszt látni. A kitörés módzataiból is van már néhány; akármelyiket választjuk, veszteségekre számíthatunk. Annál nagyobbakra, minél tovább halogatjuk az indulást. *Csücsülni tehát veszélyes*.

SULYOK ERZSÉBET

Az önkényes ügy – kényes ügy

Lakás talán már lenne is, ám megfizetni képtelenség. Mi sem jellemzi jobban ezt a helyzetet, mint hogy a tanácsi kijelölésű lakásokra váróknak nemrég lehetőségük nyílt az OTP-n keresztül otthonhoz jutni. Ám az igénylők névjegyzékén soron következő ötszáz jelentkező közül mindössze tizenkettő tudta vállalni, hogy befizeti a szükséges pénzt – a lehetséges legkisebb alapterületű lakásra.

Ugyanakkor vannak, akik sajátos módon próbálják rendezni maguk vagy családjuk (nem egy esetben rokonságuk) lakás gondját. Egyszerűen föltörnek az ajtót, s beköltöznek az üresen álló lakásokba. Az IKV-nak léteznek úgynevezett váltólakásai, amelyeket akkor használnak, ha felújítás miatt ki kell üríteni egy-egy házat. Gyakori eset, hogy egyedül álló öregek halála után az idős követelő hagyatéki eljárás, majd az új lakó kijelölése biztosít alkalmat illetéktelenek lakásfoglalására. Az önkormányzatoknak (korábban: tanácsoknak) amúgy is rendelkezni kell bizonyos számú üres lakással természeti katasztrófa, tűzvész, árvíz, földrengés idejére. A polgármesteri hivatal lakásosztályán, ahol Tóth József ügyfélszolgálati hivatalvezető és dr. Péter Lajos, az osztály munkatársa tájékoztatott a problémáról, arra is fölhívták a figyelmemet, jogi szempontból egész más az üres és más a kiutalható lakás.

Múlt heti adat szerint (e szám naponta változhat) 85 lakásban laknak Szegeden „rosszhiszemű jogcím nélküliek”. Nem titok, nagy részük cigány, akik között rendkívül jól működik az információs lánc: nemhogy napok – órák alatt elterjed, hol haltak ki egy ingatlanból vagy hol vonultak le éppen az IKV felújítást végző emberei. A hírnek ezen a „piacon” is ára van legtöbbször, s nem ritka, hogy 30–50 ezer forint jár annak, aki elfoglalható birtokot tud ajánlani.

Az illegális „honfoglaló” levelet kap, melyben fölkéri a távozásra. Tán nem meglepő: az esetek döntő többségében ez nem történik meg. A hatóság ezután határozatot hoz a kilakoltatásról, ennek időpontjáról értesíti az illegális beköltözőt, majd megpróbálkozik a végrehajtással. Ahogy azt Bulik Istvánné, a 2. számú házkezelőség vezetője elmondta: sokan tévedésben vannak, azt gondolják, mivel fizetik a lakbért (ismét egy szakszerűsítés: ez valójában nem lakbér, hanem használatbavételi díj), e tény „szentesíti” az ottlétüket.

Ismerve az ügymenet gyorsnak ugyan nem mondható, de mégis: néhány hónapos rendjét, a kívülálló elképzelni sem tudja, hogy lakhat valaki éveket jogtalanul más lakásában. A választ a 2. számú házkezelőségen Zalai Imréné és Fehérné Horváth Gyöngyi adja meg. Többek közt ők foglalkoznak az önkényes lakásfoglalók problémáival, s ők vannak jelen a legkellemetlenebb aktus, a kilakoltatás óráiban is. Persze rendőrök is támogatják őket, de nekik is csak nyűg ez a szomorú intézkedés, ennek megfelelően nem csoda: legtöbbször csak pillanatokra

áll helyre a jogrend. Amint a hatóság távozott a helyszínről, ismét föltöri a volt lakó illegális otthonát, s kezdődik a cirkusz előlről. Vagy az is előfordul – például a repülőtéri lakásoknál –, hogy az egyikből kikapcsolják az illetőt, a másikba betelepül. A szabály szerint gyereket nem lehet az utcára tenni, ha nincs hova menni a kilakoltottnak, akkor a kiskorúakat állami gondozásba kell venni, amíg a szülők a megfelelő elhelyezésről gondoskodni nem tudnak. Nem csoda, hogy ilyenkor inkább eldugják a szerencsétlen sorsúkat a gyerekeket.

Szerencsétlen sorsúak? Ez is teljesen változó. Mert a Szeged központi helyein naponta márka és forint ezreket, illetve százazereket forgalmazó, nyugat-autó-csodákkal járó városképi nevezetességek egy része éppúgy önkényesen betelepül egy-egy lakásba, mint az, aki családi tragédia vagy más, önhibáján kívül történés folytán reménytelen helyzetebe kerül.

Szirtesi Zoltánné önkormányzati képviselő, a menedékhely alapítvány elnöke, cigányok családsegítője az utóbbiakra tud több példát. Sok gyerekes család évekig azért nem kapott két-három szobás lakást, mert legalább négy-szobás járt volna, az viszont nem volt, így maradt az egyetlen szobában. Csoda, hogy utána ő maga intézkedett? Ugyanúgy az a család, amelyik fászkamrában lakott, évekig kért ideiglenes elhelyezést, nem kapott. Ők is saját maguk léptek... Szirtesiné szerint minden egyes ügyet egyenként kellene megvizsgálni, mert sok esetben komfort nélküli vagy alacsony komfortfokozatú lakásokról van szó, amit nyugodtan megkaphatnának a rászoruló bennlakók. Ezzel sok áldatlan konfliktusnak lehetne elejét venni, s bizonyos szempontból tiszta helyzetet lehetne teremteni. Szirtesiné bizik abban, hogy a város cigányvajdái partnerek lennének abban, hogy az illegális foglalást megakadályozzák, fölcillantva a reményt a valamilyen szintű lakás-megoldásra. Az állami szerveknek pedig sokkal gyorsabb ügyintéssel a lehetőséget kellene szűkíteni a lakásfoglalásra. Mindenképpen szükséges azonban a cigány lakosság rétegződését is ismerő képviselőkkel konzultálni, a problémák kezelhetősége érdekében.

Ez utóbbi célokkal Tühegyi József alpolgármester is egyetért. Hozzáteszi, a lakó nélkül álló lakások rezsiköltsége tavaly is ötmillió forinttal terhelte a város költségvetését, s ennek lefaragása is az ügymenet gyorsítását követeli. S jöhetnek, törvénytelen akciókat az önkormányzat semmiképpen sem tűrhet el, nem is támogathat, mégis óriási megfontoltsággal kell kezelni az önkényes beköltözők problémáját, összefüggésében a cigánykérdéssel. Hogy, hogyan nem – annak már „emlékműve” is van Dorozsmán, a hírhedt Búza és Árpád utcában: lepusztult, immár ajtó és ablak nélküli, patkányoktól hemzsegő, sártenger tetején úszó betonlyukak. Ezeket valaha lakásnak szánták.

BALOGH TAMÁS

LAKNI

...a kérdés csak az: hol, s aztán az: hogyan?

Sétáltunk már – irigykedve-vágyakozva – az újszegedi milliomosnegyed csodapalotái, szörnyerődítményei előtt, jártunk már belvárosi sötét és macskaszagú bérházban, láttunk falusi napsugaras házat, éltünk lakótelepen, a város peremén... A gyüttmöntek kálváriáját – kolesz vagy munkásszállás, albérlet, főbérlet vagy OTP-s lakás, saját ház – az őshonos szegediek fiatalabb generációja – egy-egy stációt kihagyva ugyan, de – szintén végigjárja. Költözés, hurcolkodás; családi erőfeszítés, kölcsön, adósság; rámolás, költözés... Mert ebben

Mégis:

kinek az otthona?

Megnézem, hogyan laksz, megmondom, ki vagy. A magam fabrikálta közmondás több lábára is sántít, mégis vállalom. No nemcsak a tehetőséget mérhetjük be első látásra, ha belépünk egy házba, lakásba. (Ennél fontosabb dolgokat is felfedezhetünk.) Például, hogy a lakó mennyire vállalja önmagát. S hogy van-e egyénisége, mely másoktól igazán megkülönbözteti.

Szinte hallom az ellenvetést: próbáljon meg valaki egyénieskedni ilyen lakásparemetérek mellett! Kísérleljen meg stílusosan berendezkedni a bolti kínálatból! Egyetérték, a dolog szinte majdnem lehetetlen. Mégis, úgy hiszem, a legmostohább körülmények között is othagyhatjuk „kezünk nyomát” környezetünkön. A tárgyak ugyanis a barátaink, de csak akkor, ha nem csupán kirakati árucikknek tekintjük őket. *Érzelmű értékük ennél sokkal fontosabb*. Egy-egy berendezési tárgy annál többet jelent számunkra, minél több közünk van hozzá. Az örökölt holmikhoz családi emlékek kötődnek. Rájuk a múltunk lenyomata pecsételődött.

Ismerek olyan embereket, akik erejüket meghaladó bútorcserékre költik pénzüket, vesztegetik idejüket, csak azért, hogy a legdivatosabb berendezéseket tudhassák magukénak. Betegesen lesik a divatlapokat, lefigyelik náluk tehetősebb ismerőseik lakását, hogy leutánozhassák. Hogy aztán a boltokban hasonló bútorokat, függönyöket, állólámpákat hajtsanak föl. Pedig, ha megfigyeljük, manapság, a széziagyártás korában *nem a bútoroktól lesz egyéni egy otthon*. Sőt, régen rossz, ha a bútorok uralkodnak benne, s nem a tér, amit a bútoroktól megmentünk. Minél kevesebb szekrény, óriási fotel, kanapé van egy házigyári lakásban, annál otthonosabb, szellősebb. Minél semlegesebb színű a bútorzat, a függöny, a tapéta, annál több lehetőség nyílik arra, hogy a falakra a saját ízlésünkről árulkodó tárgyakat, képeket, textileket, fotókat rakhassunk. Az a lakás, amelyben a bútorok uralkodnak, csak a legritkább esetben egyéni és érdekes. Ma, uniformizált környezetre kárhozottatott korunkban egy lakás arca a *kiegészítő tárgyakon* áll vagy bukik. Ilyen például a könyv. Ha valakinek több száz könyve van, az teljesen fölöslegesen költ puccos könyvszekrényre, polcra.

A magyar bútoripar termékeit, no meg a panellakások méreteit ismerve, „a lakberendezés” *gúzsba kötve próbál táncolni*. A lakótelepre száműzött polgár – ha némi igénnyel verte meg a teremtő – legelőször is megpróbálja a panel jellegét „leküzdeni”. A nagy virágos tapétából „kicsomagolni” a szobákat, az ablakok, ajtók fehér kereteit színesre festeni. A szőnyegpadlóra másik, egyszínű szőnyeget teríteni, az egymásra nyíló ajtóablakot a sűfniba költöztetni, az előszobaszekrényt a folyosóra helyezni. Kész, passz. Ennyit lehet nagyobb beruházás vállalása nélkül. A többi már tényleg művészet.

Hogy mi a jó ízlés titka? Semmi egyéb, mint a *megfelelés*. Ha a környezetünkön látszik, hogy gondolkodásmódunkat, múltunkat, jelenünket, önmagunkat vállaljuk, vagyis *lakásunk „igazat beszél” rólunk*, akkor már majdnem biztos, hogy nem tucatkörnyezetben élünk. Azt mondják: nincs két egyforma ember. S ha a szobám rám, a közös életter pedig a családomra hasonlít, akkor máris különbözik a többi ember lakásától. Ha mondjuk valaki azért rakja tele cserépkorsóval, erdélyi tányérokkal a lakását, mert a szomszédban azt látta, s közben semmit sem tud a korondi fazekasságról vagy a habán kerámiáról, akkor ott ezek a tárgyak legfeljebb dekorációk lehetnek. Sok helyen láttam már a hifitorony tetején vázát, nippet, csipketerítőt vagy olyasvalamit, ami azt sejtette: a lemezjátékos fedelét sohasem nyitják fel, vagyis, ahogy mondani szokás, csupán státuszszimbólum. *Hogy lakásunk kirakat, nem működik, vagy többnek akar láttatni bennünket, mint amennyik vagyunk*, az hamar kiderül. Amellett, hogy még kényelmetlen is, pedig hát a lakás arra való, hogy valahol otthon legyünk benne.

Persze mindez akkor érvényes, ha jut a fejünk fölé tető. Nem lenne túl ízléses, ha a hajléktalannak a jó ízlésről papolnánk...

(PACSIKA)

